

Кэрэ зйгэтигэр

КУЛЬТУРА
ЭСТАФЕТАТА
ИЙАННЫРКЫТААНАХТАР —
ЧУРАПЧЫГА

Саха народнай сурыйааччыта В. С. Яковлев — Далан, үлүлүчүлээх тренер Д. П. Коркин төрөөбүттэрэ 75 сылларыгар аналлаах культура эстафетата бийил 2 бөлөхүнэн араарыллан ытыллар. Балаһыаннаабыа нэһиликэс талба талааннаахтарын, мындыр уустарын быыстапкага туруоруллара, үлэрин-хамнастарын туһунан билиһиннэриилэрэ, Далан "Тыгын Дархан" романыттан инсценировка көрдөрүү, "Дикти сас" диэн темаабыа мюзикл туруоруу киллэриллибиттэр.

Бастакы бөлөххө эстафетаны сагалыыр чыс В. С. Яковлев-Далан уонна Д. П. Коркин төрөөбүт дойдолоругар-Кытаанах нэһиликэс тигистэ. Кытаанахтар Сылган нэһиликэс кэлэн көрдөрүүтүгэр кылаан. Ол эрэри 9 ч. 30 мүн. диэри көтөспит үрдүнэн электро-уот кэлбэккэ, көрдөрөөччүлэр, көрөөччүлэр, жюри тараһарга күтэлинилэр. Уопсайынан, бу күннөргө электро-уот бастааһынаах суох бэриллибитэ бу дыһаһы улаханньык мөһөйдөтө-бөлөмүннээх даһаны, көрөөччү кэлитигэр даһаны, көрдөрүүтэ даһаны. Кытаанахтар балаһыанньаны өйдөөн, биллиилээх дьоннорун өйөөн, нөһүө күнүгэр бэйэлэрин харчыларынан бензининэн чааһынай массынаахтарын кэпсэтэн, Чурапчытаабы народнай театрга 3 чаастан киирэн көрдөрүлэр.

Кырдьаас советскай-партийнай үлэһит М. С. Леонтева нэһиликэтин туһунан түг былыттан сагалас, элбэх сылларалары, тэһнээһиннэри адалан кэһэн туттуулаахтык кэпсэттэ.

Ути киннитэн Николай Смирников туруоруутугар "Кимтэн кининээхпитий, хантан хааннаахпытый?" диэн 4 көстүлүлээх инсценировка көрдөрүлүннэ. Кытаанахтар инсценировкаларын тематын

таба тайааһыттар. Боотур Уустар баһылыктара Аан Өрүөчэй уола Батас Тыгын Дарханга биллэн сылдьан кини кыһым Уруг Уйэни күрэтэн куотан дойдутугар кэлэр. Ону Тыгын Дархан сэриниһтэрдэх экиратан кэлэр. Ол эрэри Батас иликтин эрчиминэн, кырабы хараһынан дьулаган кинилэргэ бэриммэт. Онон Тыгын сөбүлээн уолу күтөт тынарга быһаарынар, аба баһылык Аан Өрүөчэйдийн кэпсэтин ытар. Бу түбэлтэ буолбут сирэ — Түөһү үрөһүн Мааллата. Батас Мөндүкээтэн сэдиктээн кытаанахтар төрүттэрэ Кытаанах Баллы үөскээбитэ үйү. Артистар тааһастара-салтара оччотообу кэми толору көрдөрөр. Тыгын Дарханы толорбут Спирidon Собакин куолаһа сөһүнэн, туттарынан-хаптарынан, кырдык даһаны, бас-кэс кинини толору арыйда. Уруг-Уйэни оонньообут Туйаара Степанова тас көрүгүнэн, туттарынан-хаптарынан, таһаһынан-сабынан оруолугар сөл түбөстэ. Ол эрэри артистар бары даһаны ситэ-хотэ бөлөмнөрэ суоҕа көстөр.

Мюзикл диэн биһир теманан ситимнэммит музыкальнай-сценнээхкэй айымны буолар. Урукку өттүгэр маннигы оонньоу илик буолан үгүстэр мунуараллара элбэх. Кытаанахтар төрөөбүт дойдуга тапталы, эдэр сааһы айылҕалыын сибээстэх курдук тына-тына темаларыттан туораталаан ытыллар. Биирдиллээн толороччулартан Л. Монгуш "Соботок хатын", Р. Коркина "Түг сарсыарда", Х. Попова, С. Сорокумова "Мин алдаспар кэллим" дуэттара биһиранилэр. Соторугаабыта Болтоҕо ытыллыбыт "Ырыа — дууһам кайыһыт" ансамбллар көрүүлэрин кыйылылааҕа "Алаас" дыһаһаллар ансамблларын толоруулар үрдүк баллы ыла. Үгүлүлэр туруорулуулара мөһөбө бөлөһтэннэ.

Быыстапканы көрүүгэ таксидермиянан дьарыктанар Николай Захаров онгорбут бэдэ-

рин, туртаһын тебөлөрө үрдүк хаачыстыбалаахтык онгоһулу-буттара бөлөһтэннэ. Эдэр талааннар бааллара үөртэ. Ол курдук, 11 кылаас үөрэнэччитэ Аня Гермогенова "Коровушка" гобелена, 13 саастаах Туйаара Герасимова "Прищельцы" диэн гуаһынан онгорбут фантастикаа үлэтэ биһиранилэр.

ХОПТОБОЛОР —
ОДЬУЛУУННА

Хоптобо нэһиликэс кулун тутар 28 күнүгэр, субуоҕаа, Одьулуунна кэлэн оонньоото. Нэһиликэс олоһун-дьаһаһын, үлэтин-хамнаһын туһунан баһылык Николай Михайлович Старостин кэпсэтэ.

Диринтээхти народнай театр коллектива "Тыгын Дархан" романтан "Кенсүү түөһүн" инсценировканы көрдөрдө. Тыгын Дархан абаһа Мунһан Дархан алар охтуугун охтон сытан ыччатарыгар, көргөнүгэр кэс тылын эгэрэ көстөр. Абаһын илдьитин истэн Тыгын Дархан көрсүһэ тиийэр. Артистар тааһастара-салтара сөптөөх. Ол эрэри инсценировка көстөр биризмэтэ (кэмэ) наһаа кылгас. Онуоха эһи толоруу мастарыстыбата театрдаах нэһиликэс таһымыгар эппиттэ-эбэтэ. Мунһан Дарханы оонньообут Алексей Алексеев эр уобараһын арыһа сатаата. Оттон Тыгын Дарханы оонньообут Айаал Тимофеев көрөөччүлэргэ үксүн көхсүн көрдөрө сырытта.

Концертнай чэаска мюзикл программата көрдөрүл-лүөктээбэ оонньооччуларынан ситэ өйдөмүтөх. Биһир теманан ситимнээһин кестүбэт. Биирдиллээн нүөмэрдэртэн кыргыттар "Киниһэ төрөөбүт дойдута", уолаттар ансамбллар, кыргыттар триолара, Т. Иванова "Сардаана" солота үрдүк таһымга толорулуунулар.

Быыстапкаа Д. Монастырева үтэс буолбут сахалыы таһаа, А. Никонев куоннай нэбэра, маһынан рельефнай

гына кыспыт онгоһуктара, И.Феокистов кыра мастартан сыһыаран онгорбут "Чороон" онгоһуга бастыһыгарынан ааттаннылар. С. Попова кэмпизт суугунан оҕоһо куртка уонна сэлээһи тиклэһэ көрөөччүлэри сөхтөрдө.

ОДЬУЛУУННАР —
БОЛУГУРГА

Кулун тутар 30 күнүгэр культура эстафетанын одьулууннар салбаатылар. Кинилэр барыта 50-тан таһа буолан Болугур нэһиликэс кэлэн олохто-охторго культурнай сыһыалан кыһэтин бэлэһтэтилэр.

Кириин тылы нэһиликэтин историктын, билиһини олоһун-дьаһаһын туһунан сырдатан баһылык Л.В.Ефремова эттэ. Ол кэниэ В.С.Яковлев — Далан "Тыгын Дархан" романыттан "Түөһү манган түөһү" диэн быһа тардыыны көрдөрдүлэр.

Бу быһа тардыыга Тыгын Дархан дьонун-сэргэтин, ому-гун кэскиллэрин түстэтэри, инициитин түөх күүтэрин билэ-эри Одуну Ойууну ыһыра-набалан көрүүлэртэ көстөр. Икки сүрүн оруоллары — Тыгын Дарханы уонна Одуну Ойууну таһынан манна биэс автор ты-лын ааһааччылар уонна боотур-дар оонньоотулар. Онук ин-сценировкаа 13 киһи кыһы-на. Анатолий Аржаков Тыгын Дархан уонна Иван Поталов Одуну Ойуун уобарастарын ба-лай да арыһа, дьонго тиздэ сатаатылар. Оттон ааһааччы-лартан ордук чорботон Иван Попов уонна Иван Артемьев бэ-лизтэннилэр. Инсценировка уотунан-күөһүнэн кэргэти-литэ арыһы ситэтэ суох, ол, биллэн турар, улууска бу күннөргө электро-уот бэр-илиһэ мөһөбүнэн быһаарыл-лар.

Мюзикл таптал тематыгар туһайылыбыт эрэри, син-би-ир концертнай программа быһылынан барда. Онук нүөмэрдэри биһир ситимгэ киллэрмэ көстүбэт. Оттон нүөмэрдэртэн саамай үрдүк балларынан Надежда Поталова

хомуска дьуһууһу уонна үгүлүлүттэр бөлөхтөрө бэлиэ-тэннилэр.

Быыстапкаа И. Неустроев мамонт уонна ынах муостарыт-тан онгоһуктара, С. Капитонова макрамета, В. Барашкова бы-салката жюри биһирэбилин ытыллар.

МЫНДАБААЙЫЛАР,
МУГУДАЙДАР —
ХАТЫЛЫГА

Одьулууннартан эстафета-ны туһут Болугур нэһиликэс хатылыларга кэлэ. Баһылык Н. И. Петров нэһиликэтин үлэтин-хамнаһын билиһиннэрибитин кэниһтэн "Тыгын Дархан" ро-мантан "Эрэдэммит кыс" инсценировканы көрдөрдүлэр. Сүрүн ис хоһооно — Тыгын Дар-хан убаһаһа улула сылдьар кыһыгар Тыһааһыга дьүөгэ-лэрин, төрөппүттэрин сыһыан-нара. Тыгын Дарханы оонньо-обут Илья Ефимов тас көрүгэ бөдөһө-садаһа, кырдык даһаны, тойон-хаан кыһыкэ то-лору барсар. Ол эрэри оруу-лун арыһарыгар тойонун көрдөрөөрү сорох түгэһнэргэ аһара барыталаата. Тыһааһы-ны оонньообут Полина Ефимо-ва сценаа тутта-хапта сылдь-ара, тыла-өһө оруолугар сөрү-сөл түбөстэ. Истизнэлэ-гэ 3 эһэ тириитин ыйаабытара оччотообу кэми арыһарга көмөһтө.

"Үс дойдуга" диэн мюзикл балачча табыллыбытынан ааһылына. Кэрэксэбиллээбэ итинэ барыта эдэр ыччат кы-тыгыта буолла. Республикаа тийэ биллибит КВН хамаанда-тын бэлэмнээбит Мария Дьяч-ковская бу да сырыһа табан туруорбута бэлэһтэннэ. Бэйэтэ оҕолорунун вэдуһай (кэпсэ-чч) буоллулар. Уот Улутааһыны оонньообут Аркадий Коркин, Уруг Уоланы оонньообут Саша Ядрюнский үрдүк баллы ы-лылар.

Быыстапкаа Анатолий уонна Сергей Кузьминнар көмүстэн онгоһуктара, Николай Ноев "Тайах" диэн мастан

кыһан онгоһуута биһирэниэхтэ-рин биһирэнилэр. Виктор За-болотай уруһуудаабыт харты-ыната айылҕа көстүтүн бу ба-ардым көрдөрөрүнэн уратыла-ах. А. Петрова сухоцеттан араас декоративнай онгоһукта-ра, А. Гермогенова тайах түүтүтэн композицията биһи-рэбили ытыллар.

Мугудай нэһиликэс "Тыгын Дархан" романтан "Идэһэ" ди-эн инсценировканы көрдөрдө. Идэһэ өлөрүүтүн үөрүүтүгэр Тыгын Дархан дьэиһигэр олонхотуттары мунһан курак-тэһиннэри кэһүнэ. Түмүгэр Хаһаластар сөһүнэрэ Ырыа Баркыһа кыйылылаах таһы-та. Жюри бэлиэһтэбитин кур-дук, оонньооччулар ситэ бэ-лэмнэрэ суоҕа тутта хараһа бы-раһылына. Сахалыы ытылар дьону мунһан тула олордон баран уочаратынан ылатыы эрэ кэһүнэ. Арыһы табыллы-быттарынан Балкэй Үөгүлээн (Тарас Толстоуков), Кулан Ку-лады (Иван Барашков) уоба-растара буоллулар.

Мюзикл көрдөбүлгэ эппи-эттэбэтэ-концертнай нүөмэр-дэри вэдуһай саһатынан хол-буу сатаан баран кэлин олох да аһаастаннылар. Биирдиллээн нүөмэрдэртэн Ирина Васи-льева, Николай Красильников со-лолара, уолаттар триолара то-лорбут ырыалара биһирэбил-лэриннилэр.

Быыстапкаа Александра Оксешникова туос онгоһуктара көрөөччүлэр сөбүлэрин, биһирэбиллэрин ыла. Улахан маастарга туостан тигэргэ са-каастар киирдилэр. Афанасий Луковцев уруһуудаабыт напор-морда бастыһыгар аһаһаһы-гар ааттана.

Бастакы бөлөхтөн эстафе-таны Хатылы нэһиликэс Кыта-нааһа тиздэн түмүктүөхтээх.

А. СЛЕПЦОВ.

Хартыскаларга: кытаанах-тар "Кимтэн кининээхпитий, хантан хааннаахпытый?" диэн инсценировкалар уонна "Ал-гыс" кыргыттар ансамбллар.

БИЛСИН: УЛУУСКА СПОРТ ФЕДЕРАЦИЯТЫН ПРЕДСЕДАТЕЛЛЭРЭ

"Чурапчы улууһа" муниципальнай тэриили баһылытын кулун тутар 25 күнүгэр 133 №-дэх дыһаһынан физкультура үлэһитэрин, спорт ветераннарын уопсай мунһахтарыгар олоһуран улууска спорт федерациялара саһардыллан тэриилинилэр, старшай тренердэр аһыннылар. Кинилэри улууспуг ааһааччыларыгар билиһиннэрибит.

1. КӨНҮЛ ТУСТУУ. Федерация председателэ — И. Н. Аммосов, "Чурапчы улууһа" муниципальнай тэриили баһылыга. Старшай тренер — К. Н. Захаров.

2. ХАПСАҕАЙ. Федерация председателэ — И. И. Оксешников, Чурапчы сэмэһинэтин дыһаһаттын баһылыга. Старшай тренер — Р. В. Неустроев.

3. ДУОБАТ. Федерация председателэ — Т. И. Пермякова, "Агроснаб" директорун э. т. Старшай тренер — Н. Н. Кычкин.

4. ЧЭПЧЭКИ АТЛЕТИКА. Федерация председателэ — Г. И. Филиппова, сбербанк председателэ. Старшай тренер — Г. Ф.

Нохтунский.

5. МАС ТАРДЫҕЫТА. Федерация председателэ — Г. К. Барашков, "Сахабул" директора. Старшай тренер — Н. С. Быганов.

6. ВОЛЕЙБОЛ. Федерация председателэ — Е. С. Сидоров, улуустаабы үөрэх управлениетын начальнига. Старшай тренер — П. Д. Гуляев.

7. ОСТУОЛ ТЕННИС. Федерация председателэ — Г. В. Смирников, "Малинатор" ГУП начальнига. Старшай тренер — С. Н. Башарина.

8. БУУЛДЬАНАН ЫТЫ. Федерация председателэ — К. К. Неустроев, "Чурапчытаабы ис дыһала отделын начальнига. Старшай тренер — И. С. Захаров.

9. НАЦИОНАЛЬНАЯ КӨРҮҮҢЭР. Федерация председателэ — И. И. Филиппов, улуустаабы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига. Старшай тренер — В. В. Акимов.

10. ХАЙЫНАР. Федерация председателэ — Н. Н. Попов,

улуусбаһылытын экономикаа солбуйааччы. Старшай тренер — А. Н. Терюкин.

11. СААХЫМАТ. Федерация председателэ — Н. В. Оксешников, "Чурапчы" МТС МУП директора. Старшай тренер — Г. Н. Аммосов.

12. ФУТБОЛ. Федерация председателэ — Ф. М. Борисов, улуус прокурора.

13. АТ СПОРДА. Федерация председателэ — А. Т. Ноговицын, "Чурапчы" ТХПК директора. Старшай тренер — И. И. Харлампьев.

14. АРМРЕСТЛИНГ. Федерация председателэ — П. И. Старостин, улуустаабы ветеринарнай управление начальнига.

15. ГИРЯ СПОРДА. Федерация председателэ — Г. Г. Попов, "Сага олох" РИХ саллаааччыта.

16. БОКС. Федерация председателэ — С. И. Никитин, улуустаабы социальнай көмүскэл управлениетын начальнига.

ЧАКЫР ОРТО ОСКУОЛАТЫН 75 СААҢА

БИҢИГИ ОСКУОЛАБЫТЫГАР ҮЛЭЛЭЭБИТТЭРЭ

Оскулабытын Ф.М. Егоров астарбыт, бастагы сәбиадиссыйнын, учууталын үлэлэбита. Филипп Михайлович тулунан биһиги туту да үчүгүйдик билбэт этибит. 1990 с. "Чолбон" сурунаал онус нүмэригэр суруйааччы Федосеев И.Е. — Дросо "Скэнчэр" дигэн Егоров Ф.М. тулунан ыстатыйата тахсабыттан ила эра билэн эрбит.

Ф.М.Егоров — Скэнчэр 1885 с. Боотуруускай улуутун Чакыр нэһилигэр Тыбыгы (Мэхэлискэ) алааһа дигэн сиргэ сэнне малга төрөөбүтэ. Дьоккуускайдаагы үрдүкү начальнай училищета үөрэнэ сылдьан малдын уурайыт. 1917 сылаабы олунуутаагы революция кэнниттэн Филипп Михайлович общественной-политическай үлэбэ актыыбынайдык кыттан барбыта, олохтоох тойоттор норуоту баттылларын-атабастылларын күөскэ саралаабыта, баайдары-тойоттору утары күөскэ үлэлээн улус "бастаастарын" бэйэтигэр утары туруорбута. Кини араас үлэлэргэ Советскай былаас туруругарын тулугар күөскэ үлэлэбита, улахан сайдылаабын, диринг өйдөөбүн, Советскай былааска биэ бэринилээбүн көрдөрбүтэ. Саха АССР Кини Ситэриилээк Комитетын уонна Народнай Комиссардар Советтарын кээнсэлээриилэрин начальнигынан, онтон Саха АССР КСК секретарынан үлэлини сылдьыбыта. 1923-25 сс.Уорба оскуолатыгар сәбиадиссыйнын, учууталын үлэлэбита. 1927 с. бэс ыйыгар мантай Дьоккуускай уокруук ситэриилээк комитетыгар тэрийэр отделга инструкторуна үлэбэ кирибитэ, онтон үөрэх, доруобуйа харыстабылын отделын сәбиадиссыйнын аналмита. Ити сылдьан Филипп Михайлович Улуу Октябрьскай социалистическай революция 10 сылын бөлүөтүн Дьоккуускай уокрууктаагы комиссия председателин абазынынан толорооччуна уонна чилиэниин үлэлэбита, Саха уобалаһын боломуочунайын быһымынан ити үөрүүлээх үбүлүөйү Борогон улуутугар салайан, тэрийэн атаарбыта. Филипп Михайлович Саха

АССР КСК председатели Платон Алексеевич Ойуунускай эриллээх көмөлөһөөчүтэ, толоругас үлэлэбита этэ. Иккэннэрин онуоха эбии саха уусуран литературатыгар убаарабат умсулган иккэ холбообута. Кини итин тэгэ саха бастагы интеллигенциятын чулуу уолаттарын К.О.Гавриловы, М.П.Жегусовы, В.Н. Леонтьевы, К.А.Сокольниковы, А.Я.Игнатьевы кытта иккэ добордорго. Скэнчэр дигэн псевдонимынан хоһоон суруйара, суруйааччылар айымньыларын рецензиялары бачаама таһаартара.

Ф.М.Егоров сымыйанан буруйданан 1930 сыллааха Сибиргэ кэскэ ытыллыбыта. Сылкатын Новосибирскай уобаласка олорон боруостабит уонна Кергоскокскай оройуонга олохсуйбут. Итинтэн атын кини дьылбатын тулунан ханна да сурак-садык иһилибита. Саха АССР прокурорун 1989 сыл бэс ыйын 13 күнүгэби быһаарытынан Ф.М.Егоров буруйа суогуна дьыллата ырааһырда, онон үтүө ата-сүөлэ төрөөбүт норуотугар тилинэ.

Саха АССР народнай, РСФСР үтүөлөөх артистара Виктор Афанасьевич Саввин "Саҥа олох" хаһыат 1969 с. ахсынны 25 күнүгэби нүмэригэр бачаамаппит "Олохпун, айар үлөм суоллар" дигэн ыстатыйатыгар: "... сэттис кылааска сырыттабын бири кизэ Эрилик Эристин исполком дьыттигэр миниги ыгыттаран ылан баран: "Бу борообалаан керен пьеса суруйдум. Маны ылан драм-куруһуоокур туруор эрэ, ата "Суорума сорукаммыт". Биһиги күөспүт кыайарынан бөлөмнөн баран, өкөөл бырааһынныгар иккэ кизэ субуруччу туруордубут. Ааһар балааһаҥга толору дьон сырыттылар. Мин акаары Мэхэс дигэн комическай оруолу толордум. Ооннуу бүтүтүн кэнэ Эрилик мэхэс кизэн илиитин биэрдэ уон-

на: "Эн үчүгүйдик толордум, оруолга эбии үчүгүйдик киллэрбиккин", — дьэти. Кэлин кини мэхэс элбэти кэспэбита, сүбэлэбита. "Эн, Биһиктэр, хайаан да артист буоларга дууһу. Адыас сотору Дьоккуускайга Саха театра аһыллыахтаах. Оонно кири, үөрэнэн артист буол", — дьирс. Мин иһини кэспилбин билбит курдук сүбэлэбита эбит дии саныбын... Учуталым курса бүтэн, дойдубар тахсан Чакыр нэһилигинТолосон, Болтоно нэһилигин Армылаах оскуолатыгар начальнай кылаастарга иккэ сыл кэригэ учууталлаабыт", — дигэн суруйар. Виктор Афанасьевич 1930-31 үөрэх сылыгар биһиги оскуолабытыгар учууталлаабыт.

Оскуолабытыгар араас кэмнэргэ айымньылаахтык үлэлээн ааспыттара Российскай Федерация норуотун үөрэбүриитин туйгунара Матвеев А.К., Сивцев И.Н.И. Аба дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии кыттылаабы Попов Е.П., Кондратьев С.Д., Федосеева М.М., Еремеева В.К. (билигин Чакырдаагы "Күнчээн" уһууаан сәбиадиссыйа), Л.П., М.Р. Сысольтиннар, Васильев Н.И.

Биһиги оскуолабытыгар үлэлээн үтүө өйдөбүтү хаалларбытара: Максимова М.Е. — Саха АССР оскуолатын үтүөлөөх учуутала, Флегонтова В.А. — билигин СГУ омук тылын факультетын преподавателэ, поэт Дьдаев Д.Г., Чурачы оройуонугар үтүнүк аахкытынан үлэлэбэт Елисеев (Романов) С.С., советскай-партийнай үлэлэти Фомин А.М., ЫСЛКС Чурачы абу райкомун бастагы секретарынан үлэлэбэт Иванов Ф.Р., "Үлэбэ килбизин иһин. В.И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылын бөлүгэ" мэтэлиин наараадалаахтык Дьяковскай В.Е. уонна Флегонтова Е.П. Екатерина Прокопьевна бу оскуолабэ сүүрбэттэн тахса сыл эңкилэ суох началь-

най кылаас оҥолорун үөрөппитэ, үтүөкүнээх учуутал кэмнэргэ ситэ сыаналаамакка хаалыбыта хомотолоох. Попов Г.Г. — райсовет тэрийэр отделын сәбиадиссыйнын үлэлэбита, билигин "Саҥа олох" хаһыат редактора, улус редакциятын, типографиятын холбоһуктарын салаааччы. Титов В.Г., Старостина (Яковлева) Ф.Д., Слепцова Г.М. кини агиттаб начальниктарынан үтүө сүбэбастаахтык, үчүгүйдик үлэлээн нэһиликкэбэ кизэн биһирэбили ылытара, ССРС культуратын туйгуна Протодьяконов Н.И. нэһиликкэ уусуран самодетельноһа сайдарыгар улахан көмөү оҥорбута, уусуран самодетельность кыттылаахтара оройуон нэһиликкэтигэр, ыаллы оройуоннарга үстүтүк гастрольга сылдьыбытара, кини туруорбут концертара, спектакллара оройуон фестивалларыгар мэдэи мистэһэллэллэрэ, Чакыр оскуолатын ылуускига Филиппова М.Е. улуска бири тарбааха баттанар бастык үлэлээх саха тылын, литературатын учуутала буолта, билигин СГУ-га үлэлиир. Титов В.Г. оскуола директорунан, учууталын, интернат сәбиадиссыйнын үтүнүк үлэлэбита, Ленинскай хоһу тэрийбита Үөрэх министрствотун улахан кизэн биһирэмитэ, Чакыр биригээдэтин биригээринэн, старшай биригээринэн, отделение управлющайынан үрдүк таһаарылаахтык үлэлээн түөрт төгүл "Социалистическай кулалаһы кыайылаабын" аналган наараадалаахтык. Республика биллэр хайыһардыта Попов Дмитрий Петрович эрийбит спортсменнара оройуонга, республикабэ биллэн-кестэн барбытара. Аба дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии кыттылаабы Никонев Иван Николаевич начальнай оскуолабэ үтүнүк сәбиадиссыйдэбита, учууталлаабыта. Солбуллубат партийнай тэригэ секретара, пропагандист-тэрийэччи этэ.

Н.ФИЛИПОВ, Е.ФЛЕГОНТОВ.

СОРУКПУТ – ОҢО СИЭР-МАЙГЫ, ЭТ-ХААН ӨТТҮНЭН ТУРУКТААХ БУОЛУУТА

Биһиги оскуолабытыгар оҥону иһиги сиэр-майгы, эт-хаан өттүнэн туруктаах буоларга туһайыллан ытыллар. 1996 сылтан үс бөлөбүнэн хайдыһан оҥо тэригэлэрэ үлэлиилэр. Бу үөрэх дьылыгар оскуолабыт президенин IX "а" кылаас туйгун үөрэнээччи-тэ Туяра Никонова буолла. Сорутаабыта Хайахсыт орто оскуолатыгар "Лидер уонна кини хамаандата" дигэн үгэс буолбут күрөскэ биһиги оҥолорбут III миэстэ, оттон президемент Туяра "Бастык салайааччы" ааты ылан кэлиилэр.

Былга иккэ надиялаабы спортивнай, иккэ надиялаабы тематическай бизнэсдэри тэрийэн ытыллыт. Хас биридин оҥо куруһуока, спортивнай секцияларга сылдьарын ситиһэ сатыбыт. Быйыл Виктор Николаевич Егорович салалтатынан са-

ахымат куруһуока үлэтин саҥалаата. Оскуола иһинэн чизпэргэ биригэ сарымааха күрэхтэһиилэр ытыллылар. Ону сиргэ кыра кылаас оҥолоругар улус күрэхтэһиитин тэрийэн ытыллыт. Одьулуунга баран күрэхтэһэн кэлибит.

Оскуолабытыгар вокальнай куруһуок салайааччытынан Н.А.Ануфриев таһаарылаахтык үлэлини сылдьар. Кини дьарыктыыр оҥолоро оскуола, нэһиликкэ иһигэр араас дьаһалларга куруутун кытталлар. Сорутаабыта буолан ааспыт "Хотуу сулус" ырыа күрэхтэри биһиги оҥолорбут кыттан, Тана Михайлова дипломант, Афонна Андреева лауреат үрдүк аатын ылан кэлиилэр. Нэһиликкэпит историятын кэрэһилиир Эрилик Эристин музейа баар. Ону ветеран-учуутал, "Сарыал" юнкорпост салайааччыта Фи-

липпов Николай Васильевич үлэлэтэр.

Улус оскуолатын иккэ ардыларыгар ытыллар комплекснай спартакиада түмүгүн ааспыт үөрэх дьылыгар биһиги оскуола I миэстэ буолбуппут. Бу биһиги кизэн туттар, үтүс оҥону спорт араас көрүгэр уһуйбут, РСФСР үөрэбүриитин туйгуна, атах оонньуугар спорт маастара, улуска, республикабэ биллэр физкультура учуутала, спортивнай секция тренере Николай Николаевич Адамов үлэтин түмүтэ буолар.

Чакыр оскуолатын үөрэнээччилэрэ сылын айы улус баһылыгын Ороһуоспатаагы елкатыгар кытталлар. Быйыл елкабэ IX "а" кылаас үөрэнээччигэ Коля Григорьев "Сыл бастык общественнига" аатын ылан. Оттон XI кылаас үөрэнээч-

чигэ Маша Филиппова Саха Республикатын президенин елкатыгар сылдьан кэлэр чизэскэ тиксибита.

Оскуола оҥолоругар попечителлэригэр сылын айы стипендия анаан сайынны нэһиликкэ иһигэр үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттарыла-ра үтүө үгэскэ кубулуйда. Ол курдук, "Үөрэхтэ тардыһылаах оҥо" Филиппов В.Е. (1500 солк.), "Бастык спортсмен оҥо" Карпов В.П. (3000 солк.), "Бастык лидер оҥо" Филиппов Ф.А. (3000 солк.), "Чал олоххо тардыһылаах оҥо" Адамов И.И. (2000 солк.) стипендиялары олохтоотулар. Маны таһынан оскуола учууталара спонсордан, "Сыл бастык үөрэнээччигэ", "Сыл бастык спортсмена", "Сыл бастык талаана", "Эрилик Эристин лауреата" дигэн номи-

нациялары оскуола нэһиликкэ иһигэр отчоттуур муннааһар туттараллар.

Кылаас салайааччыта хас биридин оҥотун уйуулатын үөрэтэн, туох таһаарылаабын, баа санаалаабын учуоттаан үлэни тэрийэр. Оскуолабытыгар айымньылаахтык үлэлиир кылаас салайааччыларынан буолаллар Т.И.Адамова, А.Я.Михайлова, С.Л.Ануфриева, А.П.Петрова, М.Н.Адамова, Е.С.Гуляева уо.д.а. Кинилэргэн улуска ытыллыбыт күрэхтэ урукку сылларга пионер баһаатынан, тэрийээччинэн үлэлэбэт Антонина Петровна Петрова "Сыл баһаатай", Марина Николаевна Адамова "Бастык кылаас салайааччыта" ааттарын ылытара.

Биһиги оскуолабытыгар оҥо сайынны сынылааһар эмиз улахан болломтону уура-

быт. Ол курдук, сайынны "Дьобур" лааһар үлэлиир. Ааспыт сайын волонтердар, дьиз кэргэн лааһардара, пришкольнай лааһар үлэлэбэттэ.Оскуолабыт VIII "а" кылааһын бүтэрбит Ваня Иванов, Илья Неустроев Болгариябэ сыныанан кэлибиттэ. Төрөппүттэригэр оскуола үлэтигэр эмиз төһүү күөс буолаллар. Араас ытыллар дьаһаллары тэрийсэллэр.

Оскуолабытыгар социальнай педагогунан У.С.Саввина үлэлиир. Төрөппүттэргэ боскадэлэри, төрөппүттэри сарда-тарга анаан буклеттары оҥорторор,араас быыстаккалары тэрийэр. Психолог М.А.Матвеева оҥолор уратыларын үөрэттэн, коррекциялааһынын дьарыктанар.

А.НЕУСТРОЕВА, иһтэр үлэбэ завуч.

КҮННЭЭҢИ

ТУБУКТЭРБИТ

кытталлар. Бу үөрэх дьылыгар Туяра Никонова (IX кылаас) математикабэ III миэстэ (учуутал В.В.Петров), Зоя Михайлова (VII кыл.) математикабэ II-III миэстэ (учуутал М.П.Митина), саха тылыгар I миэстэ (учуутал Ануфриева С.И.), Ваня Иванов (IX кыл.) химиябэ II миэстэ (учуутал Е.С.Гуляева), Степа Адамов (X кыл.) географиябэ II миэстэ (учуутал А.П.Петрова) буоллулар.

Олимпиадалары таһынан үөрэнээччилэр улуска ытыллар научнай-практическай конференцияларга көхтөөхтүк кытталлар. Ол курдук, Коля Егоров (IX кыл.) "Дьиз кэргэн экономика" дигэн темабэ научнай үлэ суруйан Башаринскай ааһыларга II миэстэни ылыта (салайааччы А.С.Кириллина). Оҥолор сылын айы ытыллар "Дьобур" тестированиетыгар кыттан сайынны математическай лааһардара сыныаналлар.

Учууталлар 5 методическай холбоһука арахан үлэлииллэр: начальнай (салайааччы Е.С.Гуляева), физико-математическай (сал. М.Н.Адамова), кылаас салайааччыларын холбоһуктара (салайааччы А.В.Неустроева).

Учууталлар профессиональнай таһынарарын үрдэтэн, араас көрүгүнээх курстары бараллар. Быйыл 18 учуутал "Сатабыл" проблемнай курсугар, 9 учуутал фундаментальнай курска үөрэнэн кэлиилэр. Ону таһынан улус семинардарыгар учууталлар маастар-кылаастары ытыллар.

Оскуола администрацията учууталларынан толору хааччыныыга күөскэ үлэлэтэр. Быйыл биһиги оскуолабытыгар 3 эдэр специалист: физкультурабэ бэйэбит үөрэнээччигэ А.К.Николаева, информатикабэ Е.А.Чахова, историябэ И.И.Макаров үлэлини кэлиилэр. Коллективныгар 5 сыл иһинэн стажтаах 11 эдэр учуутал баар.

Сылтан-сыл айы оҥолор үөрэхтэ кириилэрин болтуруоһа наараан иһэр. Ол да буоллар, биһиги нэһиликкэ 81 оҥо үрдүк, орто анал үөрэх тэригэлэригэр үөрэнэллэр. 2001-2002 сс. үөрэх дьылыгар 16 оҥо бүтэрбиттэн, 11 оҥо орто анал үөрэхтэ кириэн үөрэнэ сылдьаллар.

С.МИХАЙЛОВА, оскуола үөрэхтэ завуча.

Бу үөрэх дьылыгар оскуолабэ 145 оҥо үөрэнэр. Уопсайа 35 учуутал үлэлиир: 2 туйгун, 8 үрдүк категориялаах, 5 Россия, 2 Саха сирин үөрэбүриитин туйгунара бааллар. III чизпэр түмүгүнэн 10 туйгун, 51 үчүгү үөрэнээччилээхтэ. Үөрэхтэ ситиһиит 100%, хаачыстыбата 45,7%.

Оскуола оҥолоро сылын айы улуска ытыллар предметнай олимпиадаларга ситиһинилээхтик

Автор сурутар этилэр санаа
редакция позициятыгар мэлдьи сеп түбэлэр
буолбатах. Сурукка мыйылар чакчылар
кырдыктаахтарыгар эппитинин
автор тус байыта сүтэр.